

PREROGATYWA (34) sb f

prę- (16), prae- (13), pre- (4), proe- (1); -ty- (17), -ti- (17).

e *prawdopodobnie jasne (tak w pre-); o oraz oba a jasne (w tym w pierwszym a 1 r. błędne znakowanie).*

sg N prerogatywa (4). ◇ G prerogatywy (5). ◇ A prerogatywę (2). ◇ I prerogatywą (2). ◇ L prerogatywie (1). ◇ pl N prerogatywy (3). ◇ G prerogatyw (5). ◇ A prerogatywy (5). ◇ I prerogatywami (2). ◇ L prerogatywach (5); -ach (3), -äch (1) *SarnStat* (3:1), -(a)ch (1).

Sł stp, Cn brak, Linde XVIII w.

1. *Uprawnienie, prawo, przywilej; praerogativa Modrz, JanStat [praerogativa – przodek, przedłożenie Mącz 358b; – przodek nad niższymi Calep; habere praerogativam - mieć przodek przed kim w której rzeczy, pierwszy przystęp, przewyższanie, przechodzenie, przedłożenie Mącz 358b; przodek, przednie miejsce; przywilej, dozwoleńie, wyzwolenie z czego, łaska jaka od pana dana, prawo prywatne – praerogativa Cn] (33) : A też to wielkie inconueniens aby Biskup Rzymfki/ dla tego iż iest Biskupem Rzymfkim/ będąc namiestnikiem Piotrowym^m/ mógł przeniowfzy fię kędy indziey tę prerogatywę/ cäle zachowác/ [...] iefli fię bowiem kędy indziey przeniešie/ iuz włásnie Rzymfkim Biskupem zwan być nie może NiemObr 54; PODkomorzégo Czérfkiégo y iurisdicią iego we wżyfłkich pręrogatywach porownyway z infzemi Koronnemi SarnStat 460; Którá to Kancellárią wżelákiemi pręrogatywami wedle práwá póspolitégo opátroiemy. SarnStat 1154, 68, 69 [3 r.], 80, 105, 247, 599, 1038; [jedno lámemu Piotrowi iáko głowie wżyfłkich Apóstołow/ tá prerogatiwá daná iest/ iż iego sukcesia iefłcze trwa/ przeciw ktorey żadna moc nigdy niemogła przepomoc/ áni przepomoże. ZebrzydOdpow iv].*

prerogatywa czego (1): SarnStat 169 cf »zacność i prerogatywa«.

prerogatywa czyja [w tym: ai poss (5), G sb i pron (3)] (8): Prosił zeby ich KIM przy praerogatiwach y Starostwach ich zostawił ato miłosierdzie nad nimi pokazał ActReg 171; O praerogatywach kościołów Tumfkich, y o wolności kościelney. SarnStat 181, 106. Cf »prerogatywa szlachecka«.

W połączeniach szeregowych (7): A Gdyż o nas łtany Koronné mniémánié to poięli/ że téz zdrowié/ máiętności/ y téz to co iest nád wżytkié bogáctwá drozłzého/ wolności fwych/ praerogatiw/ y fwóbód/ [...] do wierności náfzey y opiece náfzey/ ták rozumieli: że fie ták nalepiéy sftáło/ że ie wam polęcili. SarnStat 64; PRZYWILEIE KORONNE, Y MIAST KORONNYCH Z łtrony Wolności/ Praerogatyw/ Iármámkow/ Skłádow/ Drog kupieckich/ Podwod/ Szofow/ y innych podatkow/ dánin/ y incorporatiy/ etc. SarnStat 881, 171, 908, 984, 1021, 1038.

Wyrażenie: »prerogatywa szlachecka« = nobilium praerogativa Modrz (5): ModrzBaz 19; Vftáwiamy/ aby od tákowych zón które załóznicami były dzieci/ abo potomstwo ich/ w żadnych dobrách nie dziedziczyły/ áni żadney pręrogatiwy szlacheckiéy miály. SarnStat 643 [idem 449], 68, 449; odpráwiwłzy wżyfłkich nogi im vmywáią lámifz oni ták zacni Gołpodarze/ ktorzy w żadney rzeczy inney praerogatywy łwey Kłiążęcey álbo Slácheckiey więcey nie łtrzegá/ iedno iż káždy z nich pierwłzy chce być do nog vmywánia/ y do innych podłych y niłkich półług ReszList 168.

Szeregi: »prerogatywa i nadanie« (1): ABy fie co nie zdáło bydż vczynionégo z nienawiści plebeiorum, których łtan zwykł vżywác ołobnych praerogatyw y nádánia [praerogativis gaudet specialibus JanStat 197] łwégo w Królestwie náfzym SarnStat 113.

»przełożenie i prerogatywa« (1): przeto niwczym nie dero- gując wrzędowi dobrze przez przodki nálezé vprzywileiowanému/ y przez nas lámégo Conftitudámi obwarowanemu/ Podfkárbftwá Koronnego/ y owlzem we wlzem przełożenístwie y pręrogátywách ten wrząd Koronny wcale zoftáwuiać [...] *SarnStat* 360.

»prerogatywa i przywilej« (1): Wwymuiąc ty Cechy s tego porzádku/ ktorzy ofobliwá prerogátywá y Przywileiem od przodkow Iego K.M. álbo od kthorego Zwierzchniego Páná fwego fá nádárzeni y opátrzeni. *GroicPorz* f4v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»wolności i (abo) prerogatywy« [szyk 2:1] (3): A ponieważ Rzeczpóspólita ieft z roznych ludzi ktore w łobie ma zebrána [...] tedyć też Krol o to się ma pilnie ftárác/ iefli chce mieć trwálá miedzy obywatelmi ziemie fwey zgodę/ áby poftánowił miedzy nimi/ ile by mogło być/ porównanie: nie tym łpofobem/ áby iuż wśytkie rzeczy były miedzy nimi łpolne/ [...] ábo żeby mieyfkiego ftanu ludziom prerogátywy ábo wolności łlácheckiey pozwálác miał [*nobilium praerogativas concedendo*]/ ábo wśytkie ftany miełzáć/ ále żeby tym wśytkim ftanom chłubę niepotrzebná/ nadętość/ pychę/ y inłze zarázy towarzyftwo ludzkie przerywáiać/ ábo pfuiać od iá. *ModrzBaz* 19; *SarnStat* 1041; *VotSzl* Dv. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*]

»zacność i prerogatywa« (1): Zacność y praerogátywá koronowánia Królá, lámému Arcybiskupowi Gniéznienłkiému nalezy. *SarnStat* 169.

2. *Szczególne wyróżnienie, dowód łaski, łaska* [*praerogativa Łac sr*] [*czego*] (1) : Iefzcze y w tey mierze niełtułność żalu okázuie łie/ gdy rzeczy łwieckich/ to ieft/ vtrácenia máiętności/ niedořtápienia godności/ bądź ich też zá iákázkolwiek przyczyná pozbycia żáluiemy. A ci zdádzą łie nie pomáłu przeciwo Bogu tym grzełzyć/ rozumieiać żeby nie byłá tháka wśzechmocność Boska/ iákoby ich do pirwłzey prerogátywy łzczęłcia y godności przywieść nie miał *Phil* N2.

Synonimy: 1. *prawo, przywilej*; 2. *łaska*.

Cf **PROROGATYWA**